

ŽIVILĖ NEDZINSKAITĖ

Iš 1695 m. Kražių rankraščio: Pauliaus Zavistovskio poema apie šv. Kazimierą

1695 m. retorikos studijas Kražių kolegijoje baigę Jėzaus Draugijos studentai paliko savo studijų vaisių – 700 puslapių apimties rankraštį, įmantriai pavadintą *Fructus horni meditationis rhetoricae Crosis ab academicis Societatis fusi et in cornucopiam depositi, sive specimina profectus in utraque eloquentia rhetorum Crosensium Societatis Iesu anno M DC XCV sub reverendo patre Petro Puzyna professore dignissimo*¹ (*Metinis retorinės meditacijos derlius, kurį Kražiuose supylė ir į gausybės ragą sudėjo Draugijos studentai, kaip Jėzaus Draugijos Kražių retorių pasiekimų iš dvejos iškalbos (t. y. prozinės ir poetinės) pavyzdžiai, 1695 metais atlikti vadovaujant garbingiausiajam dėstytojui, garbiajam tėvui Petruui Puzinai*). Rankraštį sudaro aštuonių studentų prozos, poezijos ir artificiozinės kūrybos tekstai. Kai kurie proziniai šio rankraščio kūriniai paskelbti ir aptarti², o poezijos dalis dar laukia išsamesnių tyrimų.

Skaitytojui pristatome pirmąjį poezijos dalies kūrinių, ko gero, ne atsitiktinai skirtą šventajam Kazimierui. Tai hegzametru eiliuota 538 eilučių poema, kurią sukūrė Paulius Zavistovskis (Paulus Zawistowski, 1672–1715). Vėliau jis dėstys poetiką ir retoriką Minsko (1711–1712), Žadiškių (1712–1713), Lomžos (1713–1714) ir Drohičino (1714–1715) kolegijose. Epigramas,

¹ Rankraštis saugomas Čartoriskų bibliotekoje Krokuvoje, sign. 1866 IV.

² Žr.: *Kaip jėzuitai žemaičių mylias trumpino: 1695 m. Kražių rankraščio prozos fragmentai*, sudarė Živilė Nedzinskaitė ir Darius Antanavičius, iš lotynų kalbos vertė Darius Antanavičius ir Sigitas Narbutas, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2014.

kuriomis kūrinys pradedamas ir užbaigiamas, parašė visi aštuoni retorikos kurso studentai³.

Ši nauja poema apie šv. Kazimierą papildys iki šiol žinotų literatūros kūrinių apie Lietuvos globėją sąrašą⁴, o lietuviškas Sigito Narbuto vertimas leis su kūriniu susipažinti ir jį įvertinti neskaitantiems lotyniškai.

Poema publikuojama pirmą kartą ir skirta senosios literatūros specialistams. Kūrinio tekstas yra taip tirštai prisodrintas Antikos ir krikščioniškų realijų, kad jo komentarai užimtų gerokai daugiau vietos nei pati poema. Todėl ji su išsamiais komentarais ateityje numatoma publikuoti „Ištakų“ serijoje.

³ Apie juos plačiau: *Ibid.*, p. 29–38.

⁴ Žr.: Sigita Maslauskaitė, *Šventojo Kazimiero atvaizdo istorija XVI–XVIII a.*, Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus, 2010, p. 276–279.

224
LILLIA
VIRGINES et ANGLICI
PRINCIPES NOSTRI
S. CASIMIRI

De Cupidine et morte
Triumphans

Sive

Poëma in Ejus laudem
Decantatum

Cum appendice epigramatica.

Non DVRO CasIMire dgent tVa LILla fato:
naM tIbl syDereo h&C LILla Vëre VIdent.

Josephus Sokolowski